ET LIDET BIDRAG TIL NORGES ENTOMOLOGISKE FAUNA.

AV

EMBR. STRAND.

Paa flere reiser, som jeg i löbet av förlöbne sommer med offentlig understöttelse har havt anledning til at foreta væsentlig for at studere Norges arachnidefauna, har jeg ogsaa lelighedsvis samlet insekter. Den störste del av det saaledes tilveiebragte materiale har jeg overladt specialister til bearbeidelse; av hemiptera, aculeate hymenoptera og orthoptera var dog mine samlinger saa ubetydelige, da jeg havde lagt mindst vind paa disse grupper, at jeg ikke vilde sende det til nogen anden, men bestemte mig til selv at bearbeide det. Skjönt mit materiale som sagt kun var ringe og ingen særlig interessante fund er gjorte, kunde det dog kanske alligevel være umagen værdt at offentliggjöre disse, da de for störste delen skriver sig fra egne, som hidtil aldrig har været undersögte av entomologer.

I midten av mai besögtes Kongsberg, hvor jeg dels samlede i den nærmeste omegn, dels i det ikke saa langt derfra beliggende dalföre Johndalen. Skjönt veiret under mit ophold paa sidstnævnte sted var alt andet end heldigt, idet det endog sneede og forresten var surt og regntykt hele tiden, hadde jeg dog alligevel adskilligt udbytte av opholdet, specielt i arachnologisk henseende, da der i omegnen fandtes en mængde halvraadne granstubber, under hvis bark fandtes en hel del drassider, specielt av slegten *Gnaphosa*. Her gjordes ogsaa det meget morsomme fund av et eksemplar av den siden BOHEMANS dage inden Norges

grænser vistnok ikke fundne *Aradus brevicollis* FALL. Skjönt jeg intet eksemplar har havt til sammenligning er dog denne art saa karakteristisk ved sine *annuli* paa ekstremiteterne, at nogen forveksling ikke godt kan tænkes.

I slutten av mai reiste jeg til Holmestrand, efterat jeg efter tilbagekomsten fra Kongsberg hadde samlet lidt i Kristiania omegn. Foruden i Holmestrands nærmeste omegn samledes paa de i nærheden liggende öer Bjerköen og Langöen, samt paa et par andre lokaliteter inden Botne prestegjeld. Derfra reiste jeg til Sande, hvorfra jeg den 4de juni returnerede til Kristiania. I Botne toges bl. a. *Sphecodes similis* WESM. og *Centrotus cornutus* L., i Sande *Halictus cylindricus* FABR.

Fra 5te til 7de juni var jeg i Ödemark i Smaalenene, hvor særlig omegnen av et i naturhistorisk henseende meget interessant vand, Gjölsjöen nær Böen skydsstasjon, undersögtes og i midten av juni reiste jeg til Nordland, hvor jeg opholdt mig til ud august maaned og i denne tid bereiste öerne Dönna og Lökta, lidt av Vefsen, særlig i omegnen av skydsstasjonen Klovimoen, samt en större del av Hatfjelddalen og egnene ved Rösvandets sydlige del. Hatfjelddalens to sidedalförer Susendalen og Skarmodalen undersögtes ligeledes. Desværre var det ustanselige regnveir, som i sommer hjemsögte den nordlige del av landet, til meget stor hinder for indsamlingen; i de to maaneder jeg opholdt mig i Hatfjelddalen var det næsten ikke en eneste ganske regnfri dag.

Foruden hvad jeg selv har samlet har jeg medtaget i fortegnelsen endel arter fra Lier og Fredrikstad, som jeg har faaet av hr. student A. WOLLEBÆK. Paa förstnævnte sted samlede han i septbr. 1898.

Det væsentligste av den benyttede literatur er: THOMSON: Skandinaviens hymenoptera, DAHLBOM: *Hymenoptera Europaea*, SERVILLE: Histoire naturelle des Insectes Orthoptères, FISCHER: *Orthoptera Europaea*, FIEBER: Die europ. *Hemiptera*, FLOR: Die Rhynchoten Livlands, DOUGLAS and SCOTT: The British Hemiptera I., FALLÉN: *Hemiptera sveciae* samt BRAUER und LÖW: *Neuroptera austriaca*.

De fundne arter er fölgende:

A. Hymenoptera.

Apis mellifica L. Ödemark.

Halictus laevis Kirby. I Sandnessjöen (Alstenö, Nordland) samledes paa en dagstid 8 ekspl., saa arten vistnok ikke var sjeldsynt der. — Eet par ind. fra Rösvands omegn.

H. cylindricus Fabr. Sande.

H. flavipes Fabr. Lyngör (1897).

Sphecodes similis Wesm. Botne.

Nomada 5-spinosa Thoms. Klovimoen (Vefsen).

Vespa media De Geer. Klovimoen.

V. saxonica Fabr. Botne, Lökta. *V. norvegica* Fabr. fra Rösvandet og Aal.

V. rufa L. Kongsberg.

V. vulgaris L. Sande, Aal (Hallingdal).

B. Orthoptera.

Blatta lapponica L. Klovimoen og Hatfjelddalen.

Forficula minor L. Av denne sjeldne art et ekspl. fra Fredrikstads omegn.

Locusta viridissima L. Lier.

Pezotettix frigidus Boh. Er foruden en *Tettix* den eneste fra Nordland medbragte græshoppe-art. Den var ikke sjelden paa fjeldene i Hatfjelddalen. Saaledes toges paa Sandskarfjeldet (ca. 1,300 m. höit) $^{25}/_{7}$ flere subadulte individer, der noksaa muntert hopped om like i nærheden av snefonner.

Stenobothrus rufus L. Lier.

S. albo-marginatus D. G. Unicum fra Lier. Eksemplaret er bestemt ved sammenligning med et i universitetsmuseet værende eksemplar, der er tat paa Hvalöerne av hr C. A. Hanson og av ham foræret museet under ovenanförte navn.

S. viridulus L. Lier.

S. variabilis Fieb. Lier.

Stetheophyma grossum L. Lier.
Tettix bipunctata L. Et unicum fra Skarmodalen (Hatfj.).
T. subulata L. Ödemark.

Libellula quadrimaculata L. Gjölsjöen i Ödemark.
Aeschna juncea L. Hatfjelddalen ($^{27}/_{8}$).
Ae. borealis ZETT. D:o d:o.
Leucorrhinia dubia V. D. LIND. Hatfj. og Ödemark
Cordulia aenea L. Meget talrig ved Gjölsjöen.
Calopteryx virgo L. D:o.

C. Hemiptera.

Pentatoma juniperina L. Ödemark, Botne, Kongsberg.
Dolycoris baccarum L. Lier og Botne.
Palomena dissimilis L. Lyngör (1897).
Eurydema oleracea L. Lier, Botne, Kristiania.
Neottiglossa inflexa WLFF. Fredrikstad.
Thyreocoris scarabæoides L. Kristiania.
Acanthosoma hæmorrhoidale L. Botne.
Elasmostethus dentatus D. G. Botne, Lier.
Clinocoris griseus L. Sande og Botne.
Syromastes marginatus L. Kongsberg.
Rhopalus crassicornis L. Lier.
Nysius thymi WLFF. Hyppig i Hatfjelddalen.
Cymus glandicolor HAHN. Lier og Ödemark.
Ligyrocoris luchsii BÄR. Hatfjelddalen.
Scolopostethus affinis SCHILL. 3 ekspl. fra Hatfjelddalen og et fra Sande. Ekspl. fra Sande stemmer ikke ganske med typiske *affinis*, forsaavidt som de bagre *femora* mangler den svarte ring i spidsen. Det stemmer i saa henseende med *S. adjunctus* DOUG. & SC., men avviger fra denne i antennernes og abdomens farve, der fuldstændig stemmer med FIEBERS beskrivelse av *affinis*. Da imidlertid *adjunctus* mul. kun er en varietet av *affinis* (STÅL hadde för beskrevet formen *adjunctus* som var. b av *affinis*) maa mit

ekspl. vistnok rettest betegnes som *S. affinis* SCHILL. — Eksemplarerne fra Hatfjelddalen er typiske *affinis*.

Gastrodes abietis L. Aal 26/12 98 (under bark).

G. ferrugineus L. Botne.

Trapezonotus anorus FLOR. Kongsberg.

Stygnocoris sabulosus SCHILL. Hatfjelddalen.

Pachymerus pini L. Botne, Lökta, Sandnessjöen, Hatfjelddalen og Klovimoen.

Aradus brevicollis FALL. Unicum fra Kongsberg.

A. corticalis L. Hatfjelddalen og Botne.

A. betulae L. Kongsberg.

Nabis flavo-marginatus SCHOLTZ. Rösvand og Skarmodalen.

N. rugosus L. Lier og Sande.

Miris calcaratus FALL. Lier, Ödemark og Sande.

M. holsatus FABR. Hatfjelddalen, Botne, Sande, Klovimoen og Lier.

Pyçnopterna striata L. Hatfjelddalen.

Lygus pratensis L. (FLOR). Lier, Botne, Sande og Sandnessjöen.

L. contaminatus FALL. Hatfjelddalen, Rösvand.

L. rubricatus FALL. Aal 26/12 98 under bark.

Plesiocoris rugicollis FALL. Hatfjelddalen, Rösvand samt svensk Skarmodalen.

Orthothylus nassatus FABR. Hatfjelddalen.

Chlamydatus ambulans FALL. Unicum fra Dalen i Hatfjelddalen 18/7.

Litocoris ericetorum FALL. Lier.

Rhopalotomus ater L. Lier.

Calocoris fulvomaculatus D. G. Hyppig i Hatfjelddalen.

Apocremnus ambiguus FALL. Overmaade hyppig i Hatfjelddalen (Rösvand, Skarmodalen, Dalen, Sandskarfjeldet o. fl. st.).

Agalliastes pulicarius FALL. Hatfjelddalen.

Monalocoris filicis L. Botne og Sande.

Plagiognathus viridulus FALL. Hyppig i Hatfjelddalen.

P. arbustorum FABR. D:o.

Reduvius annulatus L. Kongsberg.

Salda orthochila FIEB. Hatfjelddalen, Rösvandsholmen.

S. saltatoria L. Ödemark, Kongsberg, Rösvandsholmen.

S. littoralis L. (DOUGL. & SC.). Rösvand.

S. riparia FABR. Hatfjelddalen og svensk Skarmodalen.

Anthocoris nemorum L. Ödemark, Botne, Sande, Klovimoen og Hatfjelddalen.

Nepa cinerea L. Lier.

Notonecta lutea MÜLL. Lier.

Philaenus spumarius L. Lier, Sandnessjöen, Hatfjelddalen og Rösvand.

Centrotus cornutus L. Botne.

Tettigonia viridis L. Lier (hyppig!).

Pediopsis flavicollis L. Hyppig i Hatfjelddalen.

Euacanthus interruptus L. Sandnessjöen.

Cixius nervosus L. Hatfjelddalen, Rösvand og Klovimoen.

Kristiania novbr. 1899.

NOTIOPHILUS LATICOLLIS CHAUD. I NORGE?

I en avhandling av Dr. K. PETRI: »Ueber den Stand der Coleopterenfauna der Umgebung Schässburgs» i »Verhandlungen und Mittheilungen des Siebenbürgischen Vereins für Naturwissenschaften in Hermannstadt» (1891), skrives i en anmerkning fölgende:

»Zwei aus Norwegen stammende Exemplare, welche mir als *Notiophilus palustris* zugesendet wurden, zeigen die feineren Punktstreifen, ebeneren Zwischenräume, vollkommen parallelen Stirnstreifen des *N. laticollis* und stimmen auch in der Grösse und in allem übrigen mehr mit *laticollis* als mit *palustris;* auch die Chagrienierung der Zwischenräume der seitlichen Punktstreifen auf den Flügeldecken ist erkennbar, wenn auch etwas schwächer, so dass ich versucht bin, sie zu *laticollis* zu stellen».

Saa vidt Dr. PETRI. Jeg overlader det til coleopterologer av faget at finde ud, om *N. laticollis* virkelig hörer med til Skandinaviens fauna eller ikke.

Kristiania 7/12 99. **Embr. Strand.**
